

ELS CRÍTICS

entrevista

MANUEL LILLO

Enric Juliana

«Ens trobem en una situació d'extrema complexitat que exigeix l'estudi»

El periodista Enric Juliana Ricart (Badalona, Barcelonès, 1957), director adjunt de 'La Vanguardia', ha publicat 'Aquí no hem vingut a estudiar', un assaig històric editat per Arpa que gira al voltant de les discussions que hi havia al si del Partit Comunista dins de les presons durant la dictadura franquista i de les experiències de la política clandestina, tant a l'interior com a l'exili. Debats encesos que encara avui tenen presència en el context actual. N'entrevistem l'autor.

Aquí no hem vingut a estudiar reflecteix els debats interns al si d'un moviment que avui també tenen presència. Tot i els contextos diferents, aquestes discussions ens poden traslladar al món d'avui?

—En certa manera, sí. Una de les idees que volia expressar en el llibre és aquella discussió que hi va haver a la presó de Burgos l'any 1962, que ens transporta una mica a avui dia en el sentit següent: aquell era un moment de canvi important a Espanya, havia canviat la política econòmica de manera dràstica, s'estaven produint canvis a la societat de manera bastant incisiva —canvis amb traducció sociopolítica, com ara vagues d'una intensitat inèdita—, hi havia onades migratòries de

Aquí no hem vingut a estudiar

ENRIC JULIANA

Arpa
Barcelona, 2020
Assaig històric
374 pàgines

les zones rurals cap a les industrials i també cap a l'estranger, amb el canvi que això comportava per a les ciutats... Llavors era difícil endevinar, exactament, de quina profunditat serien aquells canvis. I alguns en feien la lectura que el franquisme estava a punt d'acabar-se. Era un moment que convidava a pensar que alguna cosa podia canviar al país. El que plantejo al llibre és que ara estem en una època totalment diferent, però en la qual també s'estan produint canvis profunds en la societat que comencem a veure, tot i que no sabem cap a quina direcció aniran. Als seixanta, a la presó de Burgos, alguns intentaven desxifrar la realitat política del país, però amb molta menys informació de la que tenim ara i amb molta més voluntat.

—Ara sembla que hi ha és menys voluntat i molta més informació.

—Efectivament. En aquells moments, el problema era no tenir informació. Evidentment, els presos de Burgos no tenien accés a les estadístiques del Banc d'Espanya, que, a més, en aquell moment eren estadístiques molt rudimentàries. Ara es coneix el PIB trimestral amb anticipació, però patim un excés d'informació que crea desorientació i confusió.

—I pel que fa a la voluntat?

—Aquesta discussió ja la van tenir aleshores. Al Partit Comunista dels anys seixanta la discussió va començar a Burgos de manera molt instintiva. Va ser a fora de la presó on la discussió va prendre un caire més formal i metòdic, i on es va produir una ruptura entre Fernando Claudín (1913-1990), número dos del PC en aquells moments, i Jorge Semprún (1923-2011), un home molt rellevant en aquell moment de clandestinitat, que acusava els defensors de la línia oficial del partit de "voluntarisme", de pecar de subjectivisme. La majoria del partit, contra aquest argument, va respondre que el que els altres defensaven era un "objectivisme desmobilitzador". Això provocava aquella lectura pretesament freda de la realitat. Perquè si el PC assumia que la dictadura duraria molts anys més, la societat quedaria desmobilitzada. Era tota una discussió, una discussió vàlida en qualsevol època. També en l'actual. Si ara costa canviar una normativa sobre els desnonaments, imagini's què costava capgirar tot un sistema polític.

—Segons indica al llibre, la vida clandestina a València, malgrat la repressió, era menys incòmoda que a Madrid. Per què?

—Hi ha un document molt interessant en aquest sentit. Es tracta del memorial que va deixar Alberto Sánchez Mascuñán (1913-1995), secretari d'Organització del Comitè de Llevant del PC, que englobava el País Valencià, les illes Balears, Múrcia i una part d'Aragó. El comitè operava des de la ciutat de València i era qui donava instruccions a l'Agrupació Guerrillera de Llevant, el principal focus guerriller que va operar a Espanya durant aquells anys i que sobretot es movia entre Terol, Castelló i València. Sánchez Mascuñán, nascut a Cartagena, estudiant de medicina a Barcelona durant la Guerra Civil,

EUROPA PRESS

va marxar a Mèxic un cop acabada la guerra i va tornar clandestinament a Espanya per reorganitzar el partit. Aquest home va ser condemnat a mort, li van commutar la pena i va passar 17 anys a la presó de Burgos. Quan va sortir de la presó va tornar a Mèxic, on estaven la seva dona i la seva filla. I el 1977 torna a València, on redacta les circumstàncies en què es van moure durant aquells anys i explica com era la vida clandes-

tina durant aquells anys a València. En aquest document hi ha una apreciació molt interessant, i és que moure's a Madrid en aquells moments era molt difícil, perquè Madrid ja s'havia convertit en la capital del franquisme sociològic. A Madrid començava a arribar gent de moltes zones d'Espanya, sobretot de Castella i del nord, que van fer la guerra amb el bàndol franquista i que van anar a Madrid a cobrar les seves recompen-

→ ses bé a través de l'obtenció d'un càrrec en un ministeri o bé amb un treball a la porteria d'un edifici, per dir-ho així. Mentrestant, a València es vivia una altra atmosfera: es respirava encara una mica de república, atès que València va ser republicana fins al final de la guerra; mantenia la seva llengua i, alhora, havia anat rebent, des dels últims moments de la guerra, refugiats republicans procedents de les zones ocupades per l'exèrcit franquista. Tota aquesta suma de factors feia que el 1946 fos més fàcil moure's a València que no a Madrid.

—El PC va prescindir de la lluita guerrillera, més tard va acceptar les tesis de l'eurocomunisme —que significaven, al remat, la desaparició de la ideologia—, va aprovar la monarquia... Eren decisions contradictòries que obeïen l'objectiu de sobrevi-

re, que tampoc no es va aconseguir ben bé.

—El procés històric de què parlem és molt llarg. El PC va renunciar a la guerrilla perquè el 1947 no tenia cap perspectiva. La guerrilla estava associada a la idea que els aliats moguessin fitxa contra Franco, cosa que van fer a l'ONU, tot i que no es va fer el pas definitiu de formular un ultimàtum a Espanya. De fet, no es va fer res més per fer caure la dictadura. Llavors, el PC i altres forces republicanes havien cregut que les guerrilles podien ser un element de pressió més perquè això es produís. Però no es va produir. I alhora, les guerrilles van ser fortament combatudes per la Guàrdia Civil. El 1947, en una situació dramàtica, el PC decideix dissoldre-les. No tenien una tasca fàcil. Sobretot en territoris llunyans a la frontera, com ara

València. El final va ser tràgic. Després, el 1956, el PC va llançar una idea que va tenir molta influència a Espanya: la crida a la reconciliació nacional. Calia una restauració democràtica i, per aconseguir-ho, calia fins i tot posar-se d'acord amb sectors de l'altre bàndol que estiguessin disposats a desvincular-se de la dictadura. Això és fonamental per entendre moltes coses de la política espanyola posterior. L'eurocomunisme va arribar més tard: neix el 1968, en el context dels fets de maig a París i de l'entrada de les tropes soviètiques a Praga, que va generar un rebuig extraordinari a Europa davant la força militar exercida. Una part dels partits comunistes europeus van condemnar l'URSS. I aleshores, l'eurocomunisme s'erigia com la idea que els partits comunistes occidentals, d'alguna manera, s'emparentaven amb la socialdemocràcia sense convertir-se, formalment, en partits socialdemòcrates. Però hi establien punts de connexió.

—Vostè fa una reflexió a l'epíleg en què defensa la tesi de Manuel Moreno Maurício (1908-1993), exdirigent del PSUC, contraposada a la de Ramón Ormazábal (1910-1982), secretari general del Partit Comunista d'Euskadi durant la dictadura: per afrontar el món de demà i tots els reptes que s'apropen, cal estudiar.

—Ormazábal era un home una mica extrem. No és que ell defensés la ignorància, sinó que defensava l'acció. El que vull dir a l'epíleg del llibre és que ens trobem en una situació d'extrema complexitat que exigeix l'estudi. El món torna a provocar una sensació d'estupor. Hi ha coses que començo a no entendre. Els més vells tenim dificultats per seguir el ritme. I en la mesura que el món s'organitza a través d'un canvi tecnològic fort, si no entens les dinàmiques reals de la tecnologia, difícilment pots entendre com funcionarà el món d'aquí a dos dies. Per tant, caldrà estudiar molt. Si no, perdrem el tren. No ho dic només des del punt de vista de la formació professional, sinó per a la mateixa comprensió de la realitat.

Xavier Vinader
Confidencial
Pròleg de David Fernández. Selecció i epíleg de Francesc Viadel

CONFIDENCIAL
de XAVIER VINADER
Pròleg de David Fernández
Selecció i epíleg de Francesc Viadel

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat